

DE PLATE

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad d.d. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 44

NUMMER 9

MAAND SEPTEMBER 2015

Prijs per los nummer: € 4

**Jaarabonnement: € 15 (te storten
op rekening BE81 3800 0966 6224)**

IN DIT NUMMER

Blz. 166: **R. DENOO (+), E. SMISSAERT, F. SONNEVILLE:** De Kapucijnen te Oostende: herstel en opwaarderingswerken (1960-1961).

Blz. 176 **E. MASSCHALCK:** Petrus Nefors en het achterglasschilderij.

Blz. 185: **E. SMISSAERT:** "Drie Musketers" van de zeevisserij: één voor allen, allen voor één.

Blz. 187: **N. HOSTYN:** Hedendaagse beeldende kunstenaars in Oostende.

FOTO OP DE OMSLAG

"Taverne James" in de James Ensor gaanderij. De biervaten staan gereed voor de toenmalige jaarlijkse Munichfeesten

KONINKLIJKE OOSTENDSE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : IBAN: BE81 3800 0966 6224
BIC: BBRUBEBB

Website: www.deplate.be

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Het Bestuur

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: de.plate@telenet.be

Penningmeester:

Fernand MUS, Salvialaan 5, 8400 Oostende, tel. 059501895.

E-mail: ferre.mus@skynet.be

Erebestuurslid:

Gilbert VERMEERSCH, Blauwkasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Bestuursleden:

Dirk ANGILLIS, Elisabethlaan 439, 8400 Oostende.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Jean HUYS, Groenendijkstraat 185, 8450 Bredene.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Johan VAN ROOSE, Kabeljauwstraat 5, 8460 Oudenburg.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4 bus 9, 8400 Oostende.

Frans SONNEVILLE: Vindictivelaan 8 bus 9, 8400 Oostende.

Eddy MASSCHALCK: Prinses Clémentinaplein 66 bus 4, 8400 Oostende.

Norbert HOSTYN: Leopold II-laan 18 bus 7, 8400 Oostende.

SEPTEMBER – ACTIVITEIT

donderdag 24 september om 20.00 u

in de conferentiezaal van het centrum voor Familiekunde Vlaanderen Regio Oostende, Kan. dr. L. Colensstraat 6 Oostende.

RIALTO 1 AFSCHEID VAN DE OOSTENDSE STADSCINEMA

Op 1 januari 2013 vielen de projectoren in de cinema Rialto voorgoed stil.

Joseph Vanhakendover, een Brussels zakenman, kocht in de jaren '20 de militaire gebouwen in de Langestraat en kwam aan het hoofd van een imperium dat vier generaties lang de toon zou zetten in de Oostendse bioscoopwereld. Rialto trotseerde de stormen in het medialandschap: de overgang naar de gesproken film, de introductie van breedbeeld, het Dolby geluidssysteem en de evolutie naar meerdere zalen.

Maar het digitale tijdperk overleefde het niet of was er meer aan de hand...

In september 2007 werden al 2 van de 8 zalen niet meer voor cinema gebruikt, ze werden door het stadsbestuur gehuurd voor de plaatselijke toneelverenigingen maar dat was maar tijdelijk.

82 jaar bleef de cinema bestaan met enkele korte onderbrekingen wegens de overstroming in 1953, de omvorming in 1976 en een brand in 1984.

In de pers lezen we:

Legendarische cinema Rialto sluit de deuren in Oostende

Stopzetting cinema Rialto groot verlies voor Oostende

Deze avond vertonen wij “**Rialto 1 Afscheid van de Oostendse Stadscinema**” de titel van de film die **Thomas Van Troostenberghe** en **Davy Bonny** maakten over dit belangrijk stuk regionale geschiedenis.

Zoals in de cinema begint de vertoning stipt om 20.00u.

Deze film vervangt de voordracht ‘Anekdoten van de RMT’ die naar volgend jaar wordt verplaatst.

DE KAPUCIJNENKERK TE OOSTENDE :
herstel- en opwaarderingswerken (1960-1961).

=====

naar het manuscript van Remi DENOO (+);
redactie : Emile SMISSAERT;
idee en naklank : Frans SONNEVILLE

In het oude centrum van de kuststad Oostende gelegen (hoek Kapucijnen- en Cirkelstraat) – parallel en dichtbij “de havengeule” vol rimpelige deiningen en met bedrijvig op en neer, weg en weer wiegende zich voortbewegende scheepjes – treft men een al eeuwenoud maar nog kloek uitzierend, wel gering van oppervlakte maar duidelijk kerkelijk van wezen, bouwsel aan.

Voorzien van een naar verhouding kleine kloktoren – gedempt van geluid, met beperkte reikwijdte en bescheiden van identiteit en zacht van klank en timbre - en met een fraaie Madonna die haar kind aait en koestert, gezeten en pronkend in een haast vorstelijk uitzierende nis, – een godshuis dat twee gelijke beuken in barokstijl heeft én in contrast staat met de klaar gelijnde, modern aandoende glasramen die ons schijnen uit te nodigen als waren het visitekaartjes voor mensen van heden.

Ze toont haar ouderdom niet : zo stemmig en nóg zo gaaf, zo aangenaam binnenin is ze !

Dagelijks opgezocht en in gebruik, of integendeel muisstil als er toevalligerwijze niemand 'op bezoek is'.

Net onderhouden en door vrijwilligers precieus over gewaakt, geliefd bij en gevonden door vooral ouderen die, verzonken in innig gebed, hun intiemste hartroerselen voorleggen en menigmaal een kaarsje offeren, hopend op vervulling van hun wensen of toch tenminste begiftigd te mogen worden met wat lenigende gewaarwordingen van opbeuring en een geut deugddoende bemoediging op hun levensweg.

Of een enkeling of een paar – het doet er niet toe - die, godsdienstig ingesteld, de Heer opzoeken. Om even bij hun Schepper te verwijlen en te verpozen, tot rust te komen en vol vertrouwen bij Hem als het ware aanleunen of gewoon eerbiedig er zijn, meer niet. Zoals het hen in hun kinderjaren en door het toenmalig godsdienstonderricht en door haar geestelijken en leerkrachten zo zorgzaam, zo God genegen bijgebracht is geworden én, onuitwisbaar, een schat en een steun voor hun verdere levenstocht zal betekenen!

Tevens – wat veel meer voorvalt - door drommen passanten of flanerende toeristen bezocht en 'bekuierd' . Die vooral op zoek zijn hoe “schoonheid” hier eertijds in die bepaalde kerk neerslag, vorm en gelaat meekreeg. Geest en pit gaf aan “*het religieuze*” dat een bovenzintuigelijke waarde is die ons gevarieerd christelijk erfgoed door de eeuwen heen veelal op meesterlijke wijze wist aan te bieden, in tal van kunstwerken, picturale en architectonische sieraden, in merg en been bijbels geïnspireerd en bontkleurig uitgebeeld, - én dat kostbare goddelijke gedachtegoed een onvergankelijke glans en blijvende waarde bezorgde !

“Werkelijk een wonder!”, aldus de vox populi, om, even daarna, hun beklag te doen in de trant van: “alleen maar jammer van dat ontsierend parking huisje met die verkeers-slagbomen en die storende auto's die het zicht op dit juweeltje, op het geheel bederven”. Om dan, wat berustend of nog steeds na pruttelend tot de conclusie te komen: “maar ja, schier alles moet vandaag wijken

voor de vooruitgang van nu, is het niet ? (even schouderophalend) - en daar valt eigenlijk weinig of niets tegen te beginnen !”.

* * * * *

Heel héél lang geleden – vierhonderd jaar terug sedert circa 1615-1620 – was het een onderdeel van het nu al een paar eeuwen ver niet meer bestaande, vrij uitgestrekte klooster van de Orde der Kapucijnen, tot 1797 om precies te zijn. En sindsdien een nog immer fungerende hulpkerk van de parochie Sint-Petrus en -Paulus. Haar bedienaar draagt de titel van “rector”. Na de tweede wereldoorlog achtereenvolgens de priesters Rommens, Denoo, Van Collie, Van Rollegem, Messiaen en tegenwoordig, sedert 1999, F. Sonnevillie alsook in die naoorlogse tijd enkele, niet veel, assisterende Zusters en andere vrijwillig (st)ers.

Voornoemde Remi Denoo (1910-1991) was van 1955 tot einde 1962 de titularis en nam de niet meer te ontkomen algehele restauratie (1961-1962) van “zijn” kerkje op zich, vermoedelijk te meer daar de politieke constellatie (CVP-BSP) qua de verkrijging van de vereiste geldmiddelen, stedelijk en nationaal, toen pas vlotter kon gebeuren . R. Denoo liet daaromtrent een net en betrouwbaar, gedetailleerd en nauwgezet, een soort officieus schriftelijk relaas na, iets waar wij hem zeer erkentelijk mogen voor blijven (1).

* * * * *

In de loop der jaren was de toestand waarin het gebouw verkeerde, bij gebrek aan wat opknappen en sanering, ronduit slecht te noemen. “en het was broodnodig eens grondig aan herstel toe” (2). Niet alleen schade (“werd nogal geleden”), toegebracht tijdens WO 2 (3), maar vooral tijdens de “overstroming van 2 februari 1953” moet “de kerk en de sacristie veel geleden hebben”, Men beweert, dat het water in de Capucienkerk tot 1 meter boven de grond stond. Het water is langzaam moeten wegsijpelen, na grote schade aangericht te hebben aan meubelen, tapijten, altaar treden, chauffage en gewaden in de “kassen” (sic) van de sacristie. De “plancher” (sic) die binnen rondom de kerk lag op een breedte van 1 meter tegen de muur en in gans het koor, was op vele plaatsen gedeeltelijk rot geworden, De muren waren zeer vochtig gebleven en brokkelden regelmatig af.

Van die gelegenheid [= restauratie] wilde men gebruik maken :

- (1) om alles wat volledig slecht was, te vernieuwen;
- (2) om wat kon gered worden, te herstellen;
- (3) om het kerkje dat elke zondag veel te klein was, uit te vergroten;
- (4) om de vele veranderingen die door de verschillende herstellingen waren ontstaan en schaden [= nadeel veroorzaken] aan de bouwtrant, zoveel mogelijk weg te werken en weer te komen tot zuivere en echte architectuur der “oude Capucienkerke” (sic) (4).

De PLANNEN : opgemaakt door architect M. DINNEWET uit Oostende, in overleg met zijn neef, “de beroemde oudheidkenner” E.H. Michiel ENGLISH (sic) uit Brugge. Dinnewet documenteerde zich goed, reisde ter plaatse naar “oude Capucienkerken” en rector R. DENOO verheugde zich na voltooiing van alle werken erover “dat Dinnewet er werkelijk iets zeer schoon(s) van gemaakt heeft” (5).

De AANBESTEDING : beliep 2.125.000 Fr [= 53.125 euro] en werd aan aannemer Albriek (?) VERSCHEURE uit Ichtegem toegekend, “onder architect Dinnewet, Oostende” (6).

1 FEBRUARI 1960 : actie !

Pas – en eindelijk ! – “ na zeer lang aanslepen om de nodige toelatingen en subsidies van de Staat te kunnen bekomen ” (7).

Evolutie van de werken :

Men begon met het afbreken van de sacristie en de zolder (dak) daarboven, alsook met de bergplaats en zolder gelegen achter de toenmalige site van het hoofdaltaar (8). Daar de bergplaats aldaar opgegeven werd en verdween, moest elders plaats gevonden worden. En zo kwam het, dat er boven de sacristie een verdiep voorzien en opgebouwd werd.

De bouwvakkers kaptten een gat in de muur van de [toenmalige] “Home Emilie Jean”(9); een klein kamertje werd zichtbaar en deed nu voor ons dienst als een “noodsacristie”. De meubelen uit de door werklieden aangepakte “eigenlijke sacristie” waren tijdelijk ondergebracht in de “Werkhuizen van Stad”, [toenmaals] gelegen op de “Opex” [Vuurtorenwijk]. Ondertussen konden de “diensten” in de kerk haast ongestoord doorgaan tot de week na Pasen.

Op maandag 25 april 1961 na “Beloken Pasen” [d.i. de eerste zondag na Pasen] werd een afsluiting in hout langs de pilaren, in het midden van de kerk, op getimmerd, met als gevolg dat de kerkruimte in twee verdeeld werd. De linkerhelft met de Onze Lieve Vrouw en de Sint-Antoniusaltaren bleven te onzer beschikking. De rechterhelft, kant Cirkelstraat, diende volledig ontruimd te worden.

[I.] De erediensten :

“ (...) De weekdagen volstond het ons bewaarde deel, doch, vanaf 1 mei tot 1 oktober 1960, dienden elke zondag al de Heilige Missen gelezen te worden in open lucht, namelijk onder het afdak op de speelplaats van het Wezenhuis (Sint-Vincentius a Paulo) (10). Bij schoon en warm weder vond eenieder dat aangenaam. Maar die zomer was het dikwijls koud, [met] veel wind en danig veel regen. Dan dienden de mensen die niet onder het afdak [konden] schuilen, de mis volgen vanuit de gangen en vanuit de vensters van het dispensarium en de huishoudschool [Sinte-Germana; beide gelegen kant Cirkelstraat].

Op 14 en 15 Oogst moesten, wegens de Fancy-Fair (11), de H. Missen opgedragen worden in het hofken op de Oude Mijn (12), toen in de avondmis van 14de (sic) een geweldige regenvlaag losbrak, juist na de offerande, (en) die duurde tot aan de communie. Velen vluchtten naar de omstaande huizen ... ; enkele dapperen bleven staan ... ; ook de priester (E.H. Bouche) (13) met “lekende” (sic) gewaden en kapot geregend boek, onder mijn paraplu ! (...) “ (14).

[II.] Verdere werkzaamheden :

(1) De muur langs de Cirkelstraat zorgde voor twee verrassingen :

- ze verkeerde in zo'n slechte staat (verpulvering !), dat men genoopt was tot algehele afbraak en volledige nieuwbouw (15) ;
- in die muur trof men twee vroegere deuropeningen en verschillende niches aan ;
- de vroegere gotische (sic) vensters worden vervangen door renaissancen (sic) ;
- een opgaande versieringsmuur, met niche en rosace, wordt aangebracht aan de muur in de Cirkelstraat, ter hoogte van het koor “ (16).

- (2) Het dak wordt hersteld :
 volledig nieuwe goten en wateraflopen ; alle gebinte en houtwerk blijft; enkel langs de Cirkelstraat wordt het plancherhout onder de schalies vernieuwd, van aan de dakgoot vier meter hoog; overal komen nieuwe schalies.
- (3) De vloer die sedert de overstroming zeer schuin en krom en oneffen lag, wordt geheel vernieuwd.
- (4) De plancher langs de muren en in het koor wordt opgebroken en ook vervangen door tegels (17).
- (5) De voorfaçade (Kapucijnenstraat) bestond uit twee juist gelijke delen, elk met twee gotische vensters en daarboven in het midden een grote rosace.
- (6) De ingangsdeuren waren ook gotiek :
 – boven de eerste ingangsdeur werd het schild aangebracht van de “Paters Capucienen” (18);
 – boven de niche langs de Cirkelstraat staat een schild met een sleutel, d.i. het oude schild van de Stad Oostende.
- (7) In de niche wordt “een zeer mooie renaissance Onze Lieve Vrouwbeeld geplaatst (...)”. Het is een vergroting van het beeld van Pieter Pepers [1730-1785] (te Brugge op het “Pompke” rechtover de ingang van (het) Sint-Janshospitaal, naast de O.L.Vrouwekerk). Ons beeld wordt gemaakt door ... (19) De Wispelaere, Brugge, kost 17.500 Fr (437,50 euro) en is een geschenk van de familie Boydens, die koffiebranders zijn met een winkel, niet ver vandaan, op de hoek van de Schippersstraat en de Nieuwstraat.
- (8) Renovatie van het hoofdaltaar, het retabel en de schilderij : zijn heerlijk gehavend ! Inzet aan en door de Stad ; tussenkomst van notaris Frans Van Caillie, tevens Schepen. Na vele discussies beslist de Stad tot herstel van het hoofdaltaar in de oorspronkelijke toestand ; het wordt overgebracht en toevertrouwd aan Meester Beeldhouwer Delafontaine te Menen.

“ – Gans het altaar dat zeer schoon eiken hout is, was eerst met een dikke laag witte verf bedekt; daar op donker bruine verf en dan vele lagen vernis. Men kon de afbeeldingen bijna niet meer onderscheiden ; alles met [?] een blinkende, vette, platte koek”.

– KOSTEN :

De Stad: 45.000 Fr (1.115.52 euro) voor het retabel en de schilderij;
 De kerkfabriek; 37.600 Fr (932.08 euro) voor het altaar zelf “,
 Rector Denoo concludeert : “*Het werk is uitermate goed en schoon geslaagd*” (20),

[III.] Aanpakken van de linkerkant van het kerkje :

(A) De rechterkant van de kerk is sedert 1 oktober 1960 weer in gebruik :

- 15/10 : teruggave hoofdaltaar ;
- herstel van een biechtstoel; kostprijs : 4.305 F (106.72 euro) ;
- : – aanvraag aan stad om tussenkomst in herstel van
 - < de twee andere altaren : O.L.Vrouw en H. Antonius ;
 - < de kruisweg
- de sacristie terug in gebruik. Quid meubelen ?

En dan de verzuchting: “*De verdere bouwwerken gaan zeer langzaam vooruit ...*” (21).

(B) Na de ontruiming (1 oktober) van de linkerkant :

- (1) Steken [een gat maken] van een deur naast het altaar van O.L.Vrouw, langs de kant van “Home Emilie Jean” ;
- (2) Dichtmaken van twee vensters links en rechts van het altaar van Sint-Antonius ;
- (3) Verplaatsen van de preekstoel : van de kant (rechts) van de Cirkelstraat (want helemaal tegen licht) naar de linkerkant t.h.v. Het Sint-Antoniusaltaar. Notaris Schepen Frans Van Caillie schenkt een gesculpteerde trapleuning.
- (4) De kerkklok : akkoord met dhr. Frère uit Lo ter elektrificatie.
Prijs: 8.400 F (20.82 euro), met uitzondering van het plaatsen van de leiding.
Te betalen door de kerkfabriek (16 oktober) (22). Midden december klaar (23).
- (5) Een teer punt (gelijk overal) : de VERWARMING !
R. Denoo wijdt hieraan een uitvoerige maar een te technische beschrijving van anderhalve pagina's in zijn manuscript en wij verwijzen desgewenst naar daar (24).

(C) Bijkomende geldmiddelen noodzakelijk :

* 1 december 1960 : vraag aan Stad om een “bijgevoegde begroting” van 220.000 Fr (5453,66 euro) voor volgende werken (9 items) :

1. – zijaltaar O.L. Vrouw ;
2. – altaar Sint-Antonius ;
3. – herstellen van twee biechtstoelen ;
4. – herstellen van 14 kruiswegstaties ;
5. – opkuisen van predikstoel en communiebanken ;
6. – herstel en deels vernieuwing van sacristie meubelen en -kasten ;
7. – herstellen van een twaalfstal schilderijen ;
8. – herstellen van de voorfaçade van het orgel ;
9. – elektrificatie van de kerkklok.

* 23 december 1960 :

- de Stad betuigt haar akkoord met bijgevoegde begroting, maar mits het doen uitvoeren door de kerkfabriek zelf om aldus 40 % vanwege de Staat op te strijken ;
- dit geld zelf zal slechts einde 1961 beschikbaar zijn ... (25)

* 24 december 1960 tot 15 februari 1961 :

- Weghalen van de fel geteisterde kruisweg om volledig hersteld te worden.
Akkoord om teruggave tegen de vasten (15 februari 1961).
- Eerste week van de vasten :
De kruisweg, nu in serie en in lichte(re) kaders gevat, gereed om teruggeplaatst te worden.
Denoo: “*Prachtig hersteld, niet meer te herkennen!*”,
- De officiële heroprichting werd verricht door E.P. Gardiaan (= overste van het klooster), te Brugge.
Commentaar van Denoo : “*Een schone plechtigheid met veel volk!*”,

(D) Kerstdag 25 december 1960 :

Opnieuw ingebruikname van de volledige Kerk !,

“na zeer veel miserie en forceren” maar “tot grote vreugde van iedereen, vooral van de (vele) gelovigen die elke zondag moesten gedruimd staan (:) in de gang of in 't portaal of zelfs buiten op straat” (26)

(E) Verdere werkzaamheden doorheen 1961 :

14 maart 1961 : het altaar van Sint-Antonius weggehaald om opgepoetst en hersteld te worden te Menen door Meester Delafontaine.

27 maart 1961 : – ophangen van de herstelde schilderijen aan de muren ;
– terugplaatsing in niche van de herstelde, *vulgo* genaamd:
“ONZE LIEVE VROUW VAN BIJSTAND” (27).

01 mei-avond 1961 : plechtige inhuldiging en wijding van het O.L.V.-beeld in de open niche in de zijgevel van de kerk, kant Cirkelstraat.

Dit kunstwerk is van de hand van beeldhouwer Paul De Wispelaere, uit Brugge, en geschonken door de familie Boydens (koffiebranders).

Deken Butaye hield het gelegenheidssermoen. R. Denoo : *“Er was zeer veel volk en wat vooral trof, was de zeer devote en geestdriftige stemming. Zij deden aanroepingen en zongen als te Lourdes” (28).*

18 mei 1961 : voor herstelling naar Menen bij dhr. Delafontaine :
< weghaling van het O.L.Vrouw-altaar (40.000 Fr; 991,57 euro)
terug op 26 september 1961.

R. Denoo : *“De afwerking en terugplaatsing gaf alle voldoening”;*

én tezelfdertijd : terugbrenging en -opstelling van het Sint-Antoniusaltaar 30.000 Fr (743,68 euro). Afbreken en terugplaatsen niet inbegrepen . Uitvoerder : dhr. Aannemer Deman, uit Oostende. *“Zij werkten zeer goed” (29).*

[Brugge 1936 –] 6 juni 1961 : Zilveren Priesterjubileum van R. Denoo ;

Plechtige Eremis opgedragen op 8 juni 1961, te Wijnendale.

Schilderwerken binnenin de kerk : van 06/11/1961 t/m 04/01/1962 :
– Vooraf afwassen en opwrijven ;

Juist vóór Kerstdag 1961 : de werken in de kerk zelf beëindigd ; tegen 4 januari ook de sacristie en gangen en kamers boven voltooid (30).

25 november – 24 december 1961 :
– Begin van de lambrisering van het hoofdkoor ;
én – verlenging van het O.L.Vrouwe-altaar.
Voltooiing met Kerstdag 1961 (31).

(F) Nieuwjaarsmis 1962 :

Wij laten nog eens, postuum dan, de rector aan het woord met zijn dankzeggingen :

– *aan de Goddelijke Voorzienigheid ;*

- aan het Stadsbestuur van Oostende ;
- aan Z.E.H. Kanunnik Deken René Butaye ;
- aan de aannemers en werklieden ;
- aan de schenkers van het O.L.V.-beeld in de nis + trapbekleding van de preekstoel.
- Aan de stoelenzetteren en de kuisvrouwen.

En er werd aangekondigd, dat wij vanaf heden begonnen zijn met te sparen voor **nieuwe kerkstoelen**. Er zijn er 500 nodig ! Prijs: ongeveer 250 Fr (6,20 euro) (32).

R. Denoo : *“Na veel wikken en wegen werd besloten om de stoelen te bestellen bij Dhr. Vanhaverbeke, Stationstraat, te Lichtervelde (...).Een eerste bestelling van 200 stoelen is aangekomen op 5 maart. Een omhaling in de kerk op 28/01/1962 bracht 18.837 Fr (466,95 euro) op. **Veruit de grootste omhaling die ik in die zeven jaar [dat ik hier ben] gekend heb.** Tegen einde maart had ik van persoonlijke giften en uit de speciale offerblok de som van 47.647 Fr (1.181,14 euro) ontvangen. Dadelijk werden nog 100 nieuwe stoelen besteld tegen Pasen. Dat zal dan 300 [stuks] zijn, en daar er 35 stoelen in rekening van de kerkfabriek gebracht werden (9.000 Fr of 223,10 euro), zijn ze dus allemaal betaald. Bemerk, dat de prijs aangekondigd aan 250 Fr (6,20 euro) voor de gevers zo gebleven is, en dat dus de kerkfabriek 10 Fr (0,25 euro) per stoel bijgelegd heeft”.*

De rector besluit als volgt : *“De bevolking heeft ten zeerste de vernieuwing van de stoelen gewaardeerd en buitengewoon mild gesteund. De laatste 100 stoelen (400 tot 500) werden op de Begroting gebracht en alzo door de kerkfabriek betaald. Zij zullen tegen Kerstdag geleverd worden “.*

ALGEMEEN SLOT

=====

“S i c c a v i t u r f i n i s “

Op 12 november 1962, feestdag van Z.E.H. Kanunnik Deken René Butaye, werd ik benoemd tot Pastoor te Bredene (Duinen):

“Heilige Theresia van het Kindje Jezus”

Ik dank God om deze 8 jaren in de Capucienkerk !

R. Denoo
15-11-1962 (33)

* * * *

N A K L A N K
+++++

door Frans Sonnevile (34)
rector sedert 1999.

Men kan pas echt gewagen van opnieuw een aantal opmerkelijke sprongen voorwaarts sedert de oordeelkundige, dynamische en volhardende aanpak t.g.v. van opduikende, noodzakelijke verbeterings- en opschikwerken, – regelmatig voorgevallen vanaf het jaar 2000 tot nu.

Een kort gehouden overzicht kan een en ander in het geheugen griffen !

- De binnenkoer naast de sacristie werd overdekt : zò een betere en grotere bergruimte ;
- 2002 : door gestadige daling van het aantal aanwezige gelovigen is aankoop mogelijk van nieuwe, nog gerieflijkere en esthetischere kerkstoelen. Bij meubelbedrijf G.Mertens, uit Hamont ;
- Aanschaffen van een nieuw orgel : het oude orgel op het doksaal werd ontmanteld. Het betrof een zgn. “Vanhoutte-orgel” uit de 19de eeuw dat tijdens de tweede wereldoorlog beschadigd werd en sindsdien nooit meer bespeeld werd. Wat restte werd vakkundig in kisten geplaatst en overgebracht naar een veilige plaats, nl. in de Dekenij, Dekenijstraat 10.

Een nieuw orgel werd aangeschaft, dat voortaan vooraan naast het zij-altaar staat en in gebruik voldoet.

- 2003 : aankoop van nieuwe gebrandschilderde glasramen. Thema : “*Het zonnelied van Franciscus*” ; ontwerp door dhr. Joost Caen ; vervaardigd in de ateliers van dh. Peters, uit Paderborn.
- Nieuwe verlichting : meer dan noodzakelijk !
- Nieuw altaar (in de richting van het publiek) : vervaardigd van de panelen van een vroegere communiebank.
- De sacristie : volledig vernieuwd.
- Sobere en moderne aanwinst : beschikking over de zgn. “**ELIA**”-ruimte ! Tijdens voornoemde periode, d.i. naast de algehele vernieuwing van de sacristie kreeg de Kapucijnenkerk een zaal ter beschikking die de naam “Eliaruimte” draagt. Gelegen links naast de kerk (kant Kapucijnenstraat) in een nieuwbouw.
- Het doksaal : diende dringend “rechtgetrokken” te worden. Nog een gevolg van de overstroming van 1953 ? De kerk diende wel 3 maanden gesloten te worden.
- 2014 : het koororgel werd uitgebreid.
- “ 1615 – 1997 – 2015 “ jubileum : dient onder de aandacht gebracht en waardig gevierd te worden !

Een 'werkgroep' – bestaande uit de heren Marc Dejan, Jean Pierre Falise, Norbert Hostyn, Emile Smissaert en Frans Sonnevillie – bereidt het evenement voor (sedert najaar 2013 tot midden 2015). Door middel van het organiseren van een, voor de gelegenheid breed opgezette expositie in de ruimten van het vlakbij gelegen Stadsmuseum (Langestraat 69), van 6 september 2015 tot 17 januari 2016.

Titel van deze tijdelijke tentoonstelling :

KAPUCIJNEN IN OOSTENDE
1615 – 1797
2015 : 400 JAAR LATER

- Gelijktijdig verschijnt een artikel in het Heem- en Geschiedkundig tijdschrift “De Plate” in het najaar van 2015 : een transcriptie, onder redactie van Emile Smissaert, van het manuscript (uit 1962) van wijlen rector R. Denoo over : “*1960 – 1961 : herstel- en opschikwerken aan de Capucienkerk te Oostende*”.
Gevolgd door een kort overzicht van later gebeurde, te onthouden onderhoudswerken aan dit prachtig bewaard en gekoesterd godshuis (periode 2000-2015).

NOTEN

- (1) R. Denoo : *1960-1961 : herstel- en opschikwerken aan de Capucienkerk te Oostende* [Oostende, 1962].
Het betreft een schrift, type “copyboek”, in A5 formaat, met groenkleurige verkleurde kaften en dat 18 net handgeschreven in zwarte inkt bladen beslaat + 40 onbeschreven geruite bladen. Gesigneerd met : R. DENOO, 15-11-62.
- (2) R. Denoo : *op. cit.*, p. 3.
- (3) Idem : *op. cit.*, p. 2. De omvang is niet meer te achterhalen.
- (4) Idem : *op. cit.*, p. 3.
- (5) Idem : *op. cit.*, p. 4.
- (6) Idem : *op. cit.* p. 2.
- (7) Idem : *op. cit.*, p. 4.
- (8) R. Denoo : De site van “ *de vroegere kerk kwam enkel tot aan de boog die nu gemetst is bij de communiebanken. Daarachter lag een grote bergplaats, met door-gang uit (de) Cirkelstraat naar (de) sacristie, en met een smalle gang langs de muur van de Cirkelstraat waarin de trap kwam naar de zolder en de klok, en op het einde van dit gangske waar nu de dienstingangdeur zit, was de W.C. ”* (p. 5).
- (9) Voornoemd gebouw, in de Kapucijnenstraat gelegen, is sedertdien al een tijd geleden afgebroken en door een verruimde nieuwbouw vervangen. “Home Castel” daarentegen dateert pas vanaf eind de jaren '60 Het huis, gelegen naast het zgn. “Wezenhuis” in de Langestraat droeg de benaming van “Home Castel” en is nu pas gesloopt geworden (incl.: N. Hostyn).
- (10) Gelegen in de Langestraat 83. Het huis van “*De Dochters van Liefde van Vincentius a Paulo*”, congregatiezusters in aanzien die bij ons algemeen in de volksmond als “*De Grijze Nonnen*” gekend waren, is zeer onlangs (einde mei 2015) gesloopt geworden ...
- (11) Jeannot Van Hoenackere : *100 jaar aanwezigheid van de Dochters der Liefde in Oostende (1895-1995)*, in : De Plate (tijdschrift); jrg. 24, 1995, p. 147-152, 220-224 : ill. Op p. 222 : “*Fancy-Fair : 48 maal heeft hij plaats gehad (tot en met 1974)*”.
- (12) Later (onbepaald) werd dit “hofken” wegens erge verwaarlozing van groen en wegens de slechte hygiëne door de naaste bevolking “Buchenwald” genoemd [mondelijke getuigenis van mevr. Simone Dekeyser].

- (13) Priester R. Bouche, leraar Onze Lieve Vrouwecollege (Lager Secundair Onderwijs) te Oostende.
- (14) Uitvoerig geciteerd uit R. Denoo : *op. cit.*, p. 5-6.
- (15) R. Denoo : *op. cit.*, p. 6.
- (16) Idem : *op. cit.*, p. 7.
- (17) Idem : *op. cit.*, p. 7.
- (18) Idem : *op. cit.*, p. 7.
- (19) onleesbaar ...
- (20) R. Denoo : *op. cit.*, p. 8. N. Hostyn wees me op een onnauwkeurigheid van de auteur in de tekst zelf.
- (21) Idem : *op. cit.*, p. 9.
- (22) Idem : *op. cit.*, p. 9-10.
- (23) Idem : *op. cit.*, p. 13.
- (24) Idem : *op. cit.*, p. 10 en 11.
- (25) Idem : *op. cit.*, p. 12.
- (26) Idem : *op. cit.*, p. 13. De algehele voltooiing gebeurde pas met Kerstmis 1961.
- (27) In een berichtje tot mij d.d. 6 juni 2015 is Norbert Hostyn zelfs van mening dat “zo'n 'restauratie' nu niet meer zou mogen !”
- (28) R. Denoo : *op. cit.*, p. 14,
- (29) R. Denoo : *op. cit.*, p. 15 en 16. Zie ook op p. 8,
- (30) R. Denoo : *op. cit.*, p. 16,
- (31) R. Denoo : *op. cit.*, p. 16,
- (32) R. Denoo : *op. cit.*, p. 16,
- (33) R. Denoo : *op. cit.*, p. 17-18 (slot)
- (34) F. Sonnevile: *Toevoegingen bij tekst van R. Vancraeynest (voorstel)* (e-mail d.d. 10 februari 2014).

Petrus Nefors en het Achterglasschilderij

door Eddy MASSCHALCK

Wie was P. Nefors?

Petrus Nefors was een Oostends zeeman en schilder van achterglasschilderijen.

Hij werd geboren te Oostende op 12 augustus 1790 als zoon van visser Petrus Nefors en Anne Bardon. Tot 1854 was Nefors kapitein op diverse Belgische schepen. Hij overleed te Oostende op 3 maart 1876.

Zijn schilderijen naamtekent Nefors meestal met P.N. In 1981 schrijft Jules Van Beylen, conservator van het Nationaal Scheepvaartmuseum te Antwerpen, in de catalogus van de tentoonstelling Vlaamse Maritieme Achterglasschilderijen: *'Ontegenzeggelijk Oostends werk zijn de schilderijen van de monogrammist P.N. van wie ieder verder gegeven ontbreekt. De schilderijen die tot nu toe bekend zijn, staan veelal in verband met Oostendse schepen'*. Maar het is in hetzelfde jaar 1981 dat J. van Beylen een achterglasschilderij ontdekt, *'Portret van de topzeilschoener Persévérance, de haven van Oostende binnenzeilend'* (ca. 1832) getekend met volle naam Petrus Nefors, waardoor de identiteit van P.N. duidelijk wordt.

In de eerste helft van de 19de eeuw was Oostende een centrum van maritieme achterglasschilderijen. Uit die tijd kennen we als achterglasschilders actief te Oostende: Wenzeslaus Wieden (1769-1814), François Meseure (1772- 1860), Petrus Nefors (1790 - 1876) en Petrus Weyts (1799 - 1855). Deze laatste trekt in 1838 naar Antwerpen en zet daar, samen met zijn broer en zijn kinderen, de traditie van de maritieme achterglasschilderijen voort. Over de Oostendse achterglasschilders kun je meer lezen in het artikel 'Wenzeslaus Wieden en het achterglasschilderij De Haven van Oostende', De Plate, juni 2012.

Welke schilderijen zijn er van Nefors bekend?

Achterglasschilderijen, de naam zegt het zelf, zijn geschilderd op glas en dus zeer breekbaar ... Ongetwijfeld zijn er daardoor verschillende schilderijen van Nefors verloren gegaan, maar volgende zijn bekend:

a) uit literatuur of privé - verzamelingen:

- De Oostendse schoenerkof Le Bien Venu schipbreuk lijdend op de rede van Danzig 1836.
- De reddingsboot Little Kitty van Margate snelt een Engelse brik in nood ter hulp bij stormweer.
- Het overvaren van de Engelse kotter Camelion door het Engelse oorlogsfregat H.M.S. Castor, ter hoogte van Dover, op 27 augustus 1834.
- Portret van de Engelse schoenerkof Symmetry, van Goole, zeilend voor de kust ter hoogte van Oostende.
- Storm voor de haven van Oostende op 1 september 1833.

Dit schilderij in een privé - verzameling te Oostende is identiek aan het schilderij hierboven afgebeeld 'Happened near the port of Ostend on 1st september 1833', dat in bezit is van het MAS (Museum aan de Stroom, Antwerpen). Zie verder.

b) te koop, www.magallery.be (Antwerpen)

- Edmond d'Anvers
- Het gebeurde 4 januari 1824. De bark Eleanor, kapitein J.Lamb. Het schip Harmonie, kapitein Ahrens, redde de bemanning van de bark, breedte 45°2 Noord, lengte 1°32 West.

c) MAS

De belangrijkste verzameling van maritieme achterglasschilderijen bevond zich in het Nationaal Scheepvaartmuseum te Antwerpen en is overgebracht naar het MAS (Museum aan de Stroom).

De catalogus van het Scheepvaartmuseum/MAS vermeldt van Nefors:

- H.M.S Shannon & Chesapeak (ca 1830). Gevecht tussen het Britse fregat H.M.S. Shannon en het Amerikaanse fregat U.S. Chesapeak op 1 juni 1813, tijdens de Engels-Amerikaanse oorlog (1812-1814), ter hoogte van Boston. Het Amerikaans fregat valt in handen van de Engelsen. Bij dit gevecht sneuvelen aan Amerikaanse kant 47 man, aan Engelse kant 24. Het schilderij is in 1997 geschonken door de Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum.
- Portret van de topzeilschoener Persévérance, de haven van Oostende binnenzeilend (ca. 1832). Schenking 1977.
- 'Gilblas. Opgebracht door de Lootzen van Ostende van Boot "2, den 1 sept 1839'. Redding van de Engelse dubbeltopzeilschoener Giblas van London die, komende van Afrika, in moeilijkheden geraakte op de Noordzee en met gebroken grote mast en gebroken raas, op de Vlaamse Banken ter hoogte van Oostende en Nieuwpoort, schipbreuk dreigt te lijden. Het schip werd door een loodsboot naar Oostende gebracht. De Oostendse sloep is in dienst als loodskotter nr. 2. Oostende is te zien links op de achtergrond. Het schilderij is aangekocht te Oostende, 1964.
- 'Aigle d' Ostende. Kap. F.Vandesteene' (1841). Portret van de Oostendse driemastbark Aigle. Oostende is links op de achtergrond. Aangekocht 1953.
- 'Mathilde van Oostende' (ca 1851). Portret van de Oostendse driemastbark Mathilde. Deze bark werd gebouwd rond 1850 op de werf Panesi voor de rederij J. Serruys. Het voer eerst voor de

koopvaardij. Het werd in 1862 verhuurd aan de Belgische staat om te worden gebruikt als kustwachter en visserijwachtschip. In 1867 werd een kadettenschool aan boord ingericht en in hetzelfde jaar kocht de Staat het schip. In 1896 werd het opgelegd in het 2de Handelsdok te Oostende als vastliggend schoolschip, een voorganger dus van de Mercator. Op 14 oktober 1918 werd het door de Duitse troepen in brand gestoken en vernietigd. Het schilderij werd in 1979 verworven.

- 'H.M.S. Wellington. 131 guns. Admiral Sir C. Napier. K.C.B' (ca 1860). Portret van het lineschip, de Engelse driedekker H.M.S. Duke of Wellington, voor Fort Sheerness.

- 'La belle Poule'. Frans oorlogsfregat. In 1996 geschonken door de Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum.

- 'Jean Key' . Antwerpse driemastbark voor de kust. De Jean Key was het eerste schip dat na de onafhankelijkheid van België het land verliet onder de nieuwe vlag. In 1989 werd het schilderij geschonken door de Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum.

- 'Happened near the port of Ostend on 1st september 1833'. Links een zeilschip en een bootje met schipbreukelingen gemerkt N° 5. In het midden een zeilschip met gebroken masten. Rechts een raderstoomschip en bootjes met drenkelingen. Ook drenkelingen in het water. In 1998 geschonken door de Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum. Op dat schilderij komen we verder terug.

- Toegeschreven aan P.N.: 'Leopold Premier', ca 1870. De raderstoomboot Leopold Premier van de lijn Oostende - Dover, gebouwd te Hoboken, werf Cockerill, 1868. Het schip werd gebouwd als postschip voor de lijn Oostende - Dover. In 1894 werd het ontmanteld en gebruikt als oefenschip voor cadetten te Oostende. Gesloopt in 1919. Schilderij in 1974 geschonken door de Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum.

- Toegeschreven aan P.N.: 'Vue du port d' Ostende', ca. 1863. Twee Oostendse sloepen, de O154 Stephanie (1861) en de O168 Bernardus (1862), die door een stoomsleepboot naar zee gesleept worden. De radersleepboot is mogelijk de 'Zwarte Triene'. Bij tegenwind was het gebruikelijk de sloepen uit de haven van Oostende in zee te slepen. Aangekocht in 1974.

d) In bezit van de Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum:

De Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum is een v.z.w. gesticht in 1939 die nu nog steeds actief is. Bij de oprichting had de vereniging als doelstelling: 'mede te werken aan de oprichting van een nationaal scheepvaartmuseum te Antwerpen en aan de verrijking van de verzameling van dit museum door het bekomen van schenkingen of giften in bruikleen, door het aanschaffen ten behoeve van dit museum, door middel van de door de vereniging bijeen te brengen fondsen, van voorwerpen van artistieke, documentaire, archeologische of historische waarde'.

Deze rol heeft de vereniging dan ook uitstekend ingevuld.

Toen het Nationaal Scheepvaartmuseum is verdwenen zijn de Vrienden blijven bestaan en zijn ze nog steeds aan het verzamelen. Ze hebben volgend schilderij van Nefors in bezit :

Industrie. Het binnenbrengen van de schoenerbrik Industrie, na aanvaring en met gebroken voormast, door Lootsboot P nr. 1 Dunkerque naar Oostende gesleept. 1848. Aangekocht in 2008.

De echte tekst op het schilderij luidt: 'Industrie van Oostende Kapt'n Tho Zellien getuidt door de Dunkerksche lootsboot nr. 1 schipper Rommelaere in Oostende naer aen boord gezeilt door het Hollands barkschip den Elshout van Rotterdam Kapt'n F.R. Rykin'

Het schilderij: 'Happened near the port of Ostend on 1st September 1833, P.N.'

Tijdens de nacht van vrijdag 30 op zaterdag 31 augustus 1833 steekt een geweldige storm op. De wind komt pal uit het Noorden. Zondag 1 september komt het water zo hoog dat het water op de dijk in Le Pavillon des Bains, 3 voet hoog staat.

Op zee is het een echt drama, ettelijke schepen zijn vergaan of gestrand. De kust ligt vol wrakstukken. Wat de Vlaamse kust betreft zijn het een 12-tal schepen tussen Knokke en Nieuwpoort.

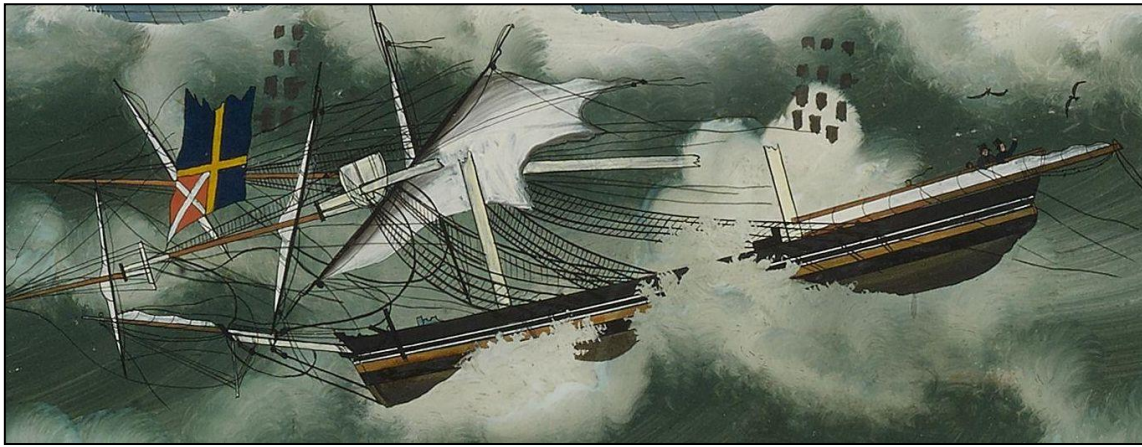
- De stoomboot l'Acket is verloren voor Oostende, de passagiers zijn waarschijnlijk gered.

- Dicht bij de oostkant van de haven van Oostende, is de Engelse brik Elisabeth, komende van

London, gestrand. De bemanning heeft het overleefd.

- Ten westen van de haven, is de Zweedse brik Anna Wilhelmina, komende van Stockholm, gestrand en in stukken gebroken. 2 of 3 bemanningsleden zijn overleden.

- De stoomboot Talbot, die tijdens de nacht van 30 op 31 augustus de Oostendse haven had verlaten, is willen terugkeren maar gestrand bij de dijk met 22 man aan boord. Iedereen heeft het overleefd.

- de Belgische driemaster Nathalie, die op 28 augustus vertrokken was, is teruggekeerd naar de haven met 10 drenkelingen van een Engelse brik aan boord. De brik was vertrokken uit Rotterdam en is op zee vergaan.

- Op 2 september is een kleine boot, behorend aan M. Spillaert, ex-kapitein, gestrand dicht bij de ingang van de haven. Eerst dacht men nog de bemanning en zelfs de lading te kunnen redden. Men probeerde de boot terug vlot te krijgen door er van op het staketsel via een kabel aan te trekken. Een lantaarn aan boord moest het signaal geven om te beginnen trekken. Rond 1 uur in de nacht ging het licht van de lantaarn onvoorziën uit. Op het staketsel werd dat geïnterpreteerd als het signaal en begon men met man en macht te trekken. De brug brak, de mast verdween in de golven, de boot brak en ook de bemanning verdween in de golven. De duisternis en de agitatie van de zee lieten niet de minste redding toe. De kreten verstomden. Veertien levens gingen verloren

- Voor Knokke strandde een stoomboot met passagiers.

- Voor Heist strandde de Noorse Ridder Dame. Het schip, geladen met planken, werd aan stukken geslagen.

- De Deense galjas Frederica Carolina, komende van Gotenburg, is gestrand te Blankenberge. De bemanning en ook de lading is met veel moeite gered. De boot is verloren.

- Voor Wenduine heeft de Deense driemaster Augusta zijn masten moeten omkappen om voor anker te kunnen blijven.

- Tussen Oostende en Blankenberge zijn de Noorse driemaster Vordsche Love en nog een ander

schip gestrand.

- Een Amerikaanse driemaster en nog andere boten zijn gestrand bij Nieuwpoort..
- De Franse brik La Jeune Aurelie strandde op Vlaamse Banken.

Het is niet alleen aan de Vlaamse kust dat de storm een ravage heeft aangericht.

In het Kanaal bij Calais is de Hollandse driemaster Auguste, komende van Suriname, in stukken gebroken en gezonken. Zes bemanningsleden zijn nog gered kunnen worden, elf zijn er verdronken. Nog 5 andere schepen zijn gestrand of gezonken in de nabijheid van Calais en nog eens 8 in de nabijheid van Duinkerken, enz.

Uiteraard eenzelfde toestand langs de Nederlandse en de Engelse kusten. Op 3 september noteert Lloyd aan de Engelse kusten reeds 63 schepen die gezonken zijn of tegen de rotsen te pletter gevaren zijn, maar waarvan de volledige bemanning gered geweest is. Men telt ook nog eens 32 schepen met zware averij die nog een haven hebben kunnen bereiken of die, verlaten door de bemanning, ronddobberen op zee. Daarenboven zijn er nog eens 6 schepen waarvan slechts een deel van de bemanning gered geweest is en 17 schepen die met de volledige bemanning vergaan zijn ... De toestand aan de havens in het Noorden van Engeland en Schotland zijn in deze cijfers nog niet inbegrepen ... ook daar vreest men het ergste.

De Amphitrite

En toch is er nog een verhaal dat eruit springt ... de Amphitrite. Een ramp die zich voltrekt aan de kust van Boulogne.

Op 26 augustus begon de Engelse driemaster Amphitrite een lange reis vanuit London naar Sidney (Australië). De lading bestond o.a. uit 108 vrouwen en 12 kinderen die uit Engeland waren verbannen en veroordeeld om hun miserabel bestaan verder te zetten in de kolonie. De bemanning bestond uit 16 zeelieden. Op zaterdag 31 augustus was gedurende de ochtend de storm tot volle kracht toegenomen en blies het vaartuig naar de Franse kust. Het werd rond 4 uur in de namiddag tegen een zandbank gesmakt.

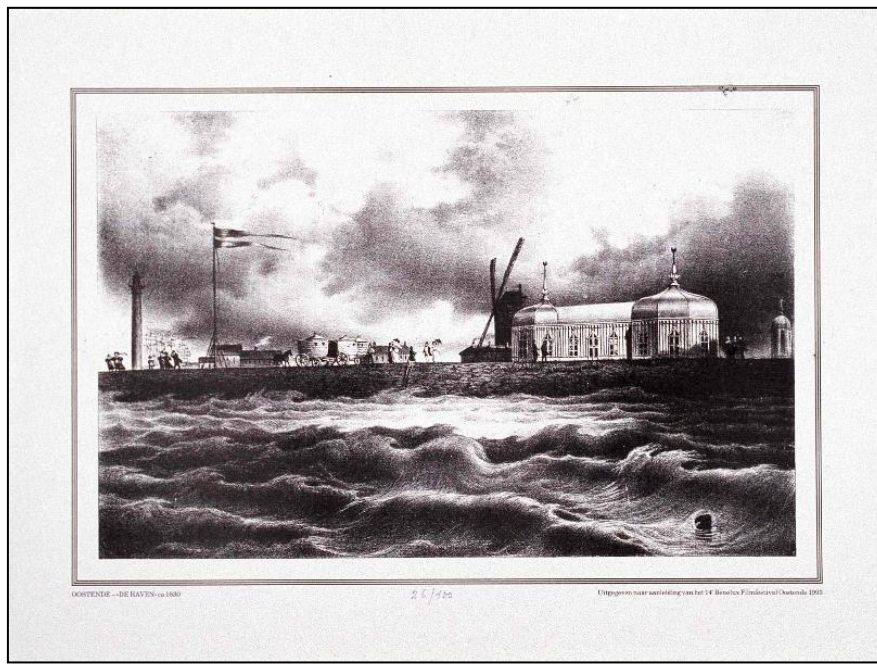
De kapitein gaf het bevel het anker uit te werpen, in de hoop dat bij stijgend water de boot terug vlot zou komen. Rond vijf uur komt een Franse vissersschuit ter hulp. Er komt ook iemand aangezwommen, die roept om hem een koord te gooien. Op het strand durft niemand anders het aan om die moedige zwemmer te volgen. Men ziet hem vechten tegen de golven. Maar de bemanning op de Amphitrite reageert niet ... het is de kapitein die het hen verbiedt ... Tegenspraak van de bemanning kan beschouwd worden als mouterij, dat kan met de dood bestraft worden. De moedige zwemmer, op het punt te verdrinken, heeft geen andere keuze dan terug te zwemmen naar het strand. Ook de hulp van de Franse schuit wordt geweigerd zodat die onverrichter zake moet terugkeren. Van de kapitein van de Amphitrite mag niemand van boord gaan

De kapitein geeft het bevel de vrouwen in het ruim op te sluiten. Het ruim loopt onderwater. Er breekt paniek uit. Kinderen verdwijnen in het koude water. Vrouwen verliezen eveneens hun evenwicht in het donkere ruim. Een grondzee spoelt over het dek en sleurt een hoop vrouwen mee. Onderdeks hoort men het geroep van de gewonden en het gekerm van verdrinkende kinderen! Het is enkel nog wachten op de dood ...

De nacht valt, de zee stijgt verder, tussen het geluid van de wind en de golven hoort men op het strand de kreten van de drenkelingen. Een groot aantal stoere jongens begeven zich in zee om ze te redden. Het wordt helemaal donker, de wind wordt nog sterker, de golven nog hoger en geweldiger ... Zelfs de meest geharde jongens moeten terugkeren.

Rond 7 uur in de morgen, met het opkomen van de vloed, begint het wrak weer te leven. Een grote zeestorting breekt het schip in tweeën en alle vrouwen (behalve één) worden meegesleurd door de golven. Op het strand spoelt een mast aan, dan tonnen, stukken van een boot, en ... 10 lijken. Dan nog meer lijken van mannen, vrouwen en kinderen ... Zes bemanningsleden en een vrouw hebben zich aan het wrak kunnen vastklampen. Ze moeten proberen al zwellend de kust te bereiken. Uiteindelijk kunnen drie leden van de bemanning meer dood dan levend het strand bereiken. Ze zijn de enige overlevenden. 108 vrouwen, 12 kinderen, 13 bemanningsleden waaronder de kapitein zijn verdronken ... 75 lijken spoelen aan op de kust ...

Pavillon Anglais

Op het schilderij 'Happened near the port of Ostend on 1st September 1833, P.N.', ten Westen van de molen op den dijk, zien we ook het 'Pavillon Anglais'.

Dat was waarschijnlijk het eerste paviljoentje dat in 1833 op de zeedijk werd opgericht, ongeveer op de plaats waar bijna 20 jaar later het eerste kursaal kwam te staan. Het was eigendom van de 'Société du Pavillon et des Bains de Mer d'Ostende'. Een maatschappij in 1833 opgericht onder het voorzitterschap van Fauche, consul van Engeland in Oostende. Vandaar de benaming 'Pavillon Anglais'. Dit houten gebouwtje kende echter maar een kortstondig bestaan. Kort na zijn ontstaan is

het door een storm in de stadsgracht gestort.

Gezien zijn kortstondig bestaan zijn er van het Pavillon Anglais maar heel weinig afbeeldingen bekend. Er is het bovengenoemd schilderij, een lithografie van Rottigni/Borremans 'Vue de la Ville et Bains d'Ostende', 1834, en een gravure (zie hierboven) 'Vue du Pavillon des bains de mer'. Het is een zicht genomen vanuit zee met de oude vuurtoren, de Noordmolen en het Pavillon Anglais. Een aantal figuren wandelen op de dijk en een badknecht wacht op klanten voor zijn badkarren.

Conclusie

Wil je meer weten over de eerste helft van de 19de eeuw, meer bepaald het Oostende van toen, dan kan Nefors ons daarbij helpen, zoals vb. met het detail uit het achterglasschilderij 'Industrie', P.N.

Bronnen

- Met dank aan
 - het MAS, Collectiebeleid/Behoud en Beheer
 - de Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum, Antwerpen.
- Archief Oostende PT/G0003
- Journal d'Anvers, 3- 11 Septembre, 1833
- N.Hostyn, De Plate, 1978 p 110-111, 127-129 - 1981 p 247 - 1980 p 9
- D. Farasyn, 'Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse zeedijk, 1830-1878', De Plate, 1979 en 2001.
- J. Van Beylen, Vlaamse maritieme achterglasschilderijen, Nationaal Scheepvaartmuseum, Antwerpen, 1981
- Nationaal Biografisch Woordenboek, deel 11, Brussel, 1985
- Erik F. Baeyens 'De verraderlijke zee'. Lannoo 2002
- 'Wenzeslaus Wieden en het achterglasschilderij ' De Haven van Oostende', E.Masschalck, De Plate 2012 p119 - 138.

“ Drie Musketers” van de zeevisserij : één voor allen, allen voor één !

door Emile Smissaert

De hier afgebeelde foto mag allicht reeds nu al een historisch tijdsdocument genoemd worden. Na afloop van de jaarlijkse Paster Pype herdenking en huldebetoon op het “Oud Kerkhof” (thans Paster Pype begraafplaats), troffen wij in het ernaast gelegen café van de Golfclub een bekend drietal aan, druk verwickeld in een gezellige babbel en een ongetwijfeld interessant gesprek, want alle drie prominente figuren uit een weleer legendarische maar nu wel bijna vervlogen tijd, namelijk onze vermaarde visserijgeschiedenis, met daarin Oostende als historische spilfiguur. We konden dan ook niet nalaten, van deze toevallige “entre-nous” nog snel een foto te nemen, voor publicatie in “De Plate”. Ja, die mannen van toen, je ziet ze niet meer zo vaak bijeen, en ze worden ook - helaas in een nogal snel tempo - steeds minder talrijk. Daarom geen “selfie” maar nog vlug een “snapshot”!

Foto genomen op 03 juni 2015 in het café van de Oostendse Golfclub (foto Nadia Stubbe)

Op de foto zien we inderdaad drie visserijfiguren uit een voorbij tijdperk, die *elk voor zichzelf* daaruit in zekere zin een *generatie* vertegenwoordigen, uiteraard zonder dat zij hiervoor ooit de pretentie zouden gehad hebben, maar eenvoudig omdat zij nu nog behoren tot de zeldzame overlevenden van een onvergetelijke tijd waarop we enkel nog met heimwee kunnen terugblikken. Vooreerst zie je daar in het midden Frans Vanderwal (94), de laatste Oostendse IJslandvaarder. Op het jaarlijks appèl bij het graf van “Paster Puupe” (die hij als kind nog vaag gekend heeft) wil hij nooit ontbreken. Zoals zoveel andere IJslandvaarders heeft hij ook nog andere visserijen bedreven, “maor die zes jaor op Iesland , die telden dubbel” ... want “gaon vaoren op Iesland”, dat was zeker geen lacheding !! Hij heeft nog op IJsland gevaren samen met de keiharde Pierre Jansoone (grootvader van Roger Jansoone), die tijdens het interbellum jarenlang stuurman was aan boord van de “visbakken” (maar in 1940/44 zoals zoveel andere vissers “ter verre visscherie”

noodgedwongen “gedegradeerd” tot haringvisser). Het boeiende levensverhaal van “Fransje” kunnen we hier echter niet navertellen, want dat zou ons in het beknopt bestek van dit artikel veel te ver kunnen leiden. Misschien stof ter overweging voor één van onze lokale historici ? En intussen wensen wij hem alvast “op naar de honderd !” en in elk geval “ad multos annos!” (of is dat visserslatijn?).

Naast hem zien we Roger Jansoone (75), destijds (1967/1986) “polyvalente” visserij-ambtenaar en “duiveltje-doet-al” bij de Dienst voor de Zeevisserij (Ministerie van Landbouw). Zijn inderdaad veel omvattende belangstelling ging vooral uit naar algemeen visserijbeleid (o.a. als secretaris van de “Nationale Commissie Visserijbeleid”), visserij-economie (als Belgisch verslaggever van de “Fisheries Economics Newsletter” in Edinburgh), naar het toen zeer lastig bemanningsprobleem (als secretaris van het “Fonds voor Scheepsjongens”), voorts het nieuw Zeerecht en zijn gevolgen voor de visserij (vooral via de OESO in Parijs en de E.G.-quotaregeling in Brussel), naar de experimentele visserij (als secretaris van de “Adviescommissie Visserijprojecten” en van het “Beheerscomité Experimentele Visserij”), ook naar de nog maar net opgestarte visserij-ontwikkelingssamenwerking (met meteen maar liefst een twintigtal Derde Wereld-landen!) in nauwe samenwerking met het ABOS en met de FAO in Rome (waar hij een tijdje ondervoorzitter was van het Visserijcomité, en waar indertijd ook Jef Klausning zijn sporen heeft verdiend) , ... en ja, naar wat nog allemaal ?? Bij de lezers van “De Plate” is hij sedert zijn pensionering in 2000 nu vooral bekend als de onvermoeibare “leverancier” van talloze artikels (vanzelfsprekend veelal maritiem gekleurd), stuk voor stuk toch wel opmerkelijke bijdragen die steeds de *kern* van de zaak raken, want hij is wel iemand “die nooit rond de pot draait” maar nog steeds (en nu misschien meer dan ooit) recht door zee gaat, ... *older, wiser and sadder*.

Ter linkerzijde van Frans (maar niet figuurlijk bedoeld!) zien we ook nog, als relatief jonge vertegenwoordiger van de “jongere” generatie, E.H. Dirk Demaeght, visserij-aalmoezenier (1988/2015), nu onlangs gepensioneerd (als ambtenaar bij het Ministerie van Landbouw en Visserij). De bij velen nog totaal onbekende “link” tussen hem en Roger Jansoone ligt misschien vooral in het bizarre feit (nu ook al geschiedenis en dus niet langer “confidentieel”) dat deze laatste - intussen nog maar net directeur geworden in Brussel - destijds bijna (figuurlijk) hemel en aarde heeft moeten bewegen om het benoemingsdossier (“aalmoes”?) van de nieuwe aalmoezenier (na pensionering van Jan Cornillie) “erdoor te krijgen” bij de toenmalige Minister van Openbaar Ambt, dit ingevolge “tribulaties” rond het invoeren (op fel aandringen van Openbaar Ambt) van de functie van “moreel consulent”. Maar onze aalmoezenier is dus nu “op rust” ... doch - zoals van hem mocht worden verwacht - zeker nog niet “*met rust*”! In de Kerk gaan priesters (van parochiepriester tot en met aartsbisschop) trouwens met pensioen niet vanaf 65 doch “slechts” vanaf 75 . Maar de reden is voor hem heel eenvoudig het onoverkomelijk feit dat hij gewoon niet meer weg te denken is uit onze zeevisserijsector (en de visserij niet meer bij hemzelf!), alzo getrouw in het voetspoor van Paster Pype (“the shoes of the fisherman”!) en van zijn eigen illustere voorgangers, zoals J. Cornillie en H. Evrard, die men nog lang niet heeft vergeten in de zeevisserij, waar men immers een echt “pèerdegeheugen” heeft voor al wat je doet, zowel goed of kwaad (en - opgelet! - in het laatste geval gaat het dan wel veelal om “katje mien, katje joen!”, ook al predikt een aalmoezenier steeds de verzoening!). We kunnen hem dus alleen maar toewensen “doe zo voort” ... en “ad multos annos” (of is dat nu soms kerklatin en geen visserslatijn ?).

Bijgevolg mogen we dit nu digitaal vereeuwigd “trio” toch wel ergens beschouwen als zijnde echt “representatief” voor *drie opeenvolgende generaties* die in de voorbije eeuw hun stempel hebben gedrukt op onze visserijsector, en dit convergerend vanuit diverse hoeken, in casu vooreerst de noeste sector zelf, vervolgens de omkaderende en inspirerende ambtenarij, en *last but not least* de “spirituele” en menslievende inbreng van de reeds eeuwenoude “Apostolatus Maris”, het apostolaat ter zee (én aan de wal). Lokale geschiedenis in een *nutshell* ! Zij zijn in dat opzicht allicht symbolisch in zekere zin de “Drie Muskietiers” van de zeevisserij : één voor allen en allen voor

één ! (en wie zou dan d'Artagnan kunnen zijn ?). Paster Pype mag “van hierboven” ongetwijfeld met tevredenheid terugblikken op wat na hem verder nog daadwerkelijk werd gepresteerd (geen woorden maar daden!). Hij heeft destijds de krijtlijnen getekend en van alles en nog wat op stapel gezet. Het komt nu toe aan de huidige en de komende generaties om die traditie “naar eigen godsvrucht en vermogen” nog wat voort te zetten. *Suivez les guides* ... en “ad multos annos !” (visserslatijn?).

HEDEENDAAGSE BEELDENE KUNSTENAARS IN OOSTENDE

door **Norbert HOSTYN**

154. LINGIER Anton

Oostende, 1989

Studeerde schilderkunst aan de Kon. Academie voor Schone Kunsten (KASK) in Gent.
Deelname aan en geselecteerd voor de Canvas Collectie 2012.

Literatuur :

Canvas Collectie Collection RTBF (tentoonstellingscat.), Gent, 2012.

155. LINGIER Johan

Kunstschilder

Oostende, 1959

Autodidact; landschappen en figuren; hyperrealistische stijl met karakteristieke invalshoeken en beeldsnit; woont en werkt in Gistel.

Tentoonstellingen :

-5de Salon van Oostendse Kunstenaars (Feest- en Kultuurpaleis, 2005)

-2013, Oostende, Venetiaanse Gaanderijen, Aan zee kan het waaien II

-2014, "Oostends Paviljoen 2014", Venetiaanse Gaanderijen (groepstentoonstelling)

Literatuur :

- 40 Oostendse kunstenaars (tentoonstellingscat.), Oostende, 2008.

- J. KESENNE en J. DEBRUYNE, Johan Lingier. A collection of lives, Brugge, 2008.

Digitale bronnen en literatuur :

www.joyjoyjoy.be

www.johanlingier.eu

156. LOBELLE Matthieu

Varsenare 1966

Graficus en installatiekunstenaar.

Leerling van het Sint-Lukasinstituut in Gent; mede-organisator van "Raamwerk 2001" in Oostende.

Verzamelingen :

Oostende, Mu.ZEE (ex verz. M.S.K.O.)

Literatuur :

- J. KESENNE, Matthieu Lobelle, in: Kunst en Cultuur, oktober 1995.
- Lexicon van West-Vlaamse beeldende kunstenaars, 5, Brugge, 1996.
- Raamwerk (tentoonstellingscatalogus), Oostende, 2001.

157. LOMBAERT Achiel

Kunstschilder

Lokeren, 1911-Sint-Amandsberg, ca. 1990

Kunstschilder; stilleven, naakten, landschappen, visserstaferelen.

Woonde na W.O.II in Bredene tot 1951 maar integreerde in het Oostends kunstleven van zijn tijd.

Literatuur :

- W. & G. PAS, Biografisch lexicon plastische kunsten in België. Schilders beeldhouwers grafici 1830-2000, Antwerpen, 2000.

158. LONCKE Annemie

Oostende, 1957

Amateurkunstschilderes;

leerlinge Kunstacademie Oostende en Academie van Koksijde;

Deelname aan de 5de Biënnale voor amateurschilders TEVEO te Oostende, Feest- en Kultuurpaleis 1985 met : "Strandstoel", "Winderig" en "Pittoresk"; woonde in 1985 : Parijsstraat 11

Tentoonstellingen :

- 1980, Oostende, Theater
- 1980, Oostende, 't Gildenhuis
- 1981, Aalst, Parigino
- 1981, Oostende, Gemeentekrediet (filiaal Vuurtorenwijk)

Literatuur :

- Oostendse Kunstgilde. Kunstforum 81 (Feest- en Kultuurpaleis), Oostende, 1981.

159. LOUAGIE Mike

Oostende, 1961

Fotograaf;

Opleiding aan het Hoger Sint-Lucasinstituut in Brussel; vanaf 1989 zelfstandig fotograaf in Oostende; al zijn artistieke foto's zijn gebaseerd op de zee en aanverwante omgeving; individuele tentoonstellingen in het atelier van Maurice Boel (1984; "Een ander oog op Oostende") en in de Galerie Peperbusse in Oostende (1991; "Photographs at the Seafront").

Literatuur :

- Lexicon van West-Vlaamse beeldende kunstenaars, 3, Brugge, 1994

160. LUBA (pseud. Van Luc Bacqué)

Oostende, 1966

Kunstschilder-graficus;

studies aan de Stedelijke Academie voor Schone Kunsten in Brugge; woont in Sint-Andries/Brugge.

Literatuur :

- Lexicon van West-Vlaamse beeldende kunstenaars, 4, Brugge, 1995.

- P. Piron, De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw, (Brussel), (1999).

161. LUPIN, NN.

Amateurlunstschilder

Deelname 7de Biennale voor amateurschilders te Oostende 1989 (Org. Tevewest-Ebes) met : "De verleiding" en "Wintermemorie"

Woonde in 1989 : Nieuwpoortsesteenweg 751

162. LUST Natacha

Textielkunstenares

Oostende, 1965

Opleiding aan de Koninklijke Academie en het Hoger Instituut In Antwerpen (1983-1988).

Literatuur :

- Lexicon van West-Vlaamse beeldende kunstenaars, 7, Brugge, 1998.

163. LUST René

Kunstschilder;

Werkzaam midden 20ste eeuw

Literatuur :

- Lexicon van West-Vlaamse beeldende kunstenaars, 7, Brugge, 1998.

164. LUYENS Jean

Kunstschilder

Oostende, 1932

Marineschilder; woont en werkt in Brussel; lid van de "Belgische Marineschilders v.zw."

Literatuur :

- P. Piron, De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw, (Brussel), (1999).

*'t Ostends café serveert
lekkere biertjes
met een zeer
uitgebreid assortiment
Noordzee delicatessen!*

Visserskaai 29-30
Oostende
0489/ 981 331

Gesloten op maandag en dinsdag, behalve tijdens schoolvakanties

**Specialiteit:
verse vis!**

**... met de lekkerste frietjes
van Oostende**

Gesloten op maandag

**WEB DESIGN, SOFTWARE & SERVICES
IT MANAGEMENT - HOSTING**

WEBDESIGNER van WWW.DEPLATE.BE

info@100it.be - 0478/ 34 75 23